

Tillsammans för trygghet och utveckling

Socialdemokraternas valmanifest 2002-2006

Vi har kommit långt med välfärden i Sverige - men inte tillräckligt långt.

Trots de senaste årens framgångar - stark ekonomi, hög tillväxt, låg arbetslöshet - har känslan av otrygghet ökat. Det handlar om oro för att barnen inte ska få växa i trygghet. Det handlar om stressen - på arbetet och i vardagen. Det handlar om oron att råka ut för brott eller att inte få bra vård i tid. Alltför många tycker att vårt samhälle håller på att bli kallare och hårdare.

Vi måste vända den här utvecklingen. Det kan vi bara göra tillsammans. Trygghet och rättvisa kan endast formas i solidaritet och samarbete.

Vi socialdemokrater är stolta över Sverige, men inte nöjda. Stora framgångar ligger bakom oss. Men de största utmaningarna ligger framför oss.

* * *

Alltsedan terrordåden den 11 september förra året har den internationella ekonomiska utvecklingen varit osäker. Företagsskandalerna i USA har spätt på oron. Stor ovisshet råder om den europeiska ekonomin. Nu krävs ansvar och samarbete:

Socialdemokratin kommer aldrig att medverka till att Sveriges ekonomi undermineras. Därför måste reformer vara finansierade. I första hand måste nya resurser användas för att öka tryggheten och rättvisan. Det måste gå före stora skattesänkningar.

Vårt land är för litet för stora konflikter. Istället behövs ett nytt samförstånd för att modernisera och göra Sverige tryggare. Vi vill se breda uppgörelser över traditionella gränser och barriärer.

Vi vill ha ett Sverige i full sysselsättning där inkomstklyftorna minskar och girigheten trängs tillbaka. Vi vill forma ett samhälle där ekonomiska, sociala och ekologiska mål är i balans med varandra. Vi vill att Sverige ska vara ett föregångsland som driver på omställningen till en ekologiskt hållbar värld.

Sverige ska vara de många möjligheternas land - inte de stora motsättningarnas samhälle.

Barn och unga - vår framtid

1. Mindre barngrupper och fler anställda på dagis. Personalen inom förskolan gör ett fantastiskt jobb! Men alltför många dagis har alltför stora barngrupper och alltför liten personal. Barnen, föräldrarna och de anställda - många känner stressen. Därför vill vi att det särskilda stödet för fler anställda i skolorna ska byggas ut och även omfatta förskolan. Därmed kan ytterligare minst 6 000 fler barnskötare, förskollärare och annan personal anställas i förskolan.

2. En skola att växa i. Det behövs fler lärare i skolan. Då kan klasserna bli mindre och undervisningen bättre. Därför vill vi att 15 000 lärare och annan personal ska anställas i skolan. Att välja skola ska vara en möjlighet, inte ett tvång. Därför måste den skola som ligger närmast hemmet hålla hög kvalitet. Det kräver ökade resurser och att alla skolor kvalitetsgranskas. Eleverna måste få nya och bättre läromedel. Läsprogram ska genomföras i alla skolor. Vi vill se fler och bättre skolbibliotek. Barn rör sig för lite. Därför vill vi att alla elever får tillfälle att röra sig minst 30 minuter under varje skoldag. Alla gymnasieelever ska ges kunskaper i historia. En särskild satsning ska göras på matematikundervisningen. De yrkesinriktade programmen ska stärkas och internationaliseras, bland annat med möjlighet till utlandspraktik. Arbetsmiljön i skolan ska förbättras. En socialdemokratisk regering kommer att lagstifta om förbud mot diskriminering och sexuella trakasserier i skolan.

3. Ett narkotikafritt Sverige. Allt fler unga dras in i drogmissbruk. Kampen mot knarket kräver att alla tar ansvar. Hela samhället behöver mobiliseras - enskilda, ideella organisationer, folkrörelser. Dialog och attitydförändringar är nyckeln - inte pekpinna. Det får inte vara lättare för unga att få tag i narkotika och alkohol än att hitta någonstans att vara. Drogfria mötesplatser och starka nätverk behöver skapas för ungdomarna. För det har kommunerna ett särskilt ansvar. Drogmissbruk i krogmiljö måste kartläggas, och ordningsvakter och serveringspersonal erbjudas utbildning om narkotika. Den nationella narkotikasamordnaren ges ökade möjligheter. Narkotikasmugglare måste stoppas. Därför kommer en socialdemokratisk regering att förbättra gränskontrollen, anställa fler narkotikapoliser och intensivifiera det internationella polissamarbetet. Vi vill bygga ut behandlingshemmen så att fler unga missbrukare kan få vård. Det behövs också fler platser på de särskilda ungdomshemmen. I storstadsområdena som är särskilt utsatta för tungt missbruk och smittspridning ska narkomanvården byggas ut. Vi vill arbeta för knarkfria fängelser.

4. Ett handslag med idrottsrörelsen. Den svenska idrottsrörelsen är bra både i toppen och på bredden. Tusentals idrottsledare gör storartade insatser. Men även idrottsrörelsen behöver stöd utöver de ideella insatserna. En socialdemokratisk regering kommer därför att bjuda in idrottsrörelsen och kommunerna till *Ett handslag för Sveriges barn och ungdomar*. En större del av Svenska Spels överskott måste komma idrottsrörelsen tillgodo. Vi är beredda att under mandatperioden tillföra idrottsrörelsen totalt en miljard kronor, om idrottsrörelsen tar på sig att öppna dörrarna för fler, hålla tillbaka avgifterna, satsa mer på flickidrotten, delta i kampen mot droger och intensivifiera samarbetet med skolorna.

5. Fler bostäder för unga och studenter. Vi vill öka byggandet av studentbostäder bland annat genom att sänka byggmomsen. Vi vill koppla utbyggnaden av högskoleplatser till ett krav på kommunerna att tillhandahålla bostäder för studenter. Målet är att ytterligare 20 000 nya studentbostäder ska byggas under mandatperioden. Vi vill stimulera byggandet av små hyreslägenheter till rimliga priser. Vi vill också premiera kommuner som bygger hyresbostäder genom att tidigarelägga statliga infrastrukturinvesteringar.

6. Bättre villkor för barnfamiljerna. Måttaxan på dagis och fritids är införd. Kontaktdagar och längre föräldraförsäkring har genomförts. Nu vill vi gå vidare. Allmän förskola måste införas för 4-5-åringar. Därmed får alla barn rätt till gratis förskola tre timmar om dagen. Den lägsta dagpenningen i föräldraförsäkringen måste höjas samtidigt som inkomsttakten höjs. Studiebidraget måste utökas från 9 till 10 månader. Vi vill under mandatperioden höja barnbidraget och införa ett flerbarnstillägg redan från det andra barnet.

Trygghet för alla

1. Valfärd byggd på allemansrättens idé. Valfärdspolitiken ska omfatta alla, vara solidariskt finansierad via skatterna och fördelas efter behov, inte efter plånbokens tjocklek. Arbetet med att riva hindren för funktionshindrades delaktighet fortsätter och intensifieras. Det är bara trygga människor som kan känna frihet och vågar bejaka förändringar.

2. Bättre sjukvård, fler anställda och kortare köer. Sjukvårdens andel av våra gemensamma resurser kommer att öka. I takt med att ekonomin växer tillförs också sjukvården stora resurser i form av ökade skatteintäkter och generella statsbidrag. Men det räcker inte. Vi vill under de kommande fyra åren tillföra sjukvården ytterligare 20 miljarder kronor i en särskild satsning för att anställa fler, öka kvaliteten i vården - inte minst i utsatta områden, förbättra arbetsmiljön och korta vårdköerna. En nationell vårdgaranti kommer att införas. Sjukhusen ska inte få överlåtas till företag som drivs med privata vinstintressen. Ingen offentligt finansierad sjukvård ska ge förtur åt försäkringsbolagens kunder. Taket i sjukförsäkringen ska höjas. Tandvårdsförsäkringen förbättras.

3. Trygghet på jobbet. Varje vecka dör någon på sitt jobb. De farliga arbetsmiljöerna måste bort. Arbetsrätten ska utvecklas, inte avvecklas. Vid uppsägningar måste reglerna vara sakliga och inte lämna utrymme för godtycke. Därför vill vi ta bort undantaget i turordningsreglerna, och avskaffa möjligheten för arbetsgivare att vid uppsägning av föräldralediga utnyttja föräldraledigheten som uppsägningstid. Vi vill att heltid blir en rättighet och deltid en möjlighet.

4. Trygghet på ålderns höst. Alla har rätt till en trygg ålderdom. Äldre förtjänar att mötas med omtanke och respekt. Därför vill vi satsa mer på de äldre. Maxtaxan inom äldreomsorgen har förbättrat för många pensionärer. 30 000 fler har anställts i äldreomsorgen under de gångna åren. Vi vill gå vidare och höja kvaliteten i äldreomsorgen, bland annat genom förstärkta sjukvårdsinsatser. Nolltolerans mot missförhållanden ska gälla. Vi vill också att det ska anställas mer personal inom kommuner och landsting som arbetar med vård och omsorg för de äldre. Vi vill satsa på kompetensutveckling för personalen och arbeta för att underlätta framtida rekrytering. För äldre med låg eller obefintlig pension vill vi införa ett äldreförsörjningsstöd. Vi vill öka byggandet av äldrebostäder.

5. Trygghet mot brott. Vi vill stärka polisens brottsbekämpande och brottsförebyggande arbete. För det krävs fler poliser och en fortsatt satsning på polisutbildning. 4 000 nya poliser ska utbildas under de kommande fyra åren. Polisens arbete måste organiseras så att polisen arbetar på tider och platser där brotten begås. Rättsväsendet ska moderniseras för att korta tiden mellan brottsanmälan och dom. Vi vill tillföra kriminalvården en halv miljard kronor för att förebygga återfall i brott. Polis, skola, kommun, föräldrar och andra - många behövs för att få ned ungdomsbrottsligheten. Det krävs påföljder och insatser som är tydliga, samtidigt som de ger den unge vägar tillbaka till ett bättre liv. Skyddet för kvinnor som riskerar att utsättas för brott måste förbättras. Vi vill ha en skarp lagstiftning om besöksförbud och skärpa lagstiftningen mot sexualbrott. Brottslighetens internationalisering kräver ökat internationellt samarbete för att motverka terrorism, narkotikabrottslighet och annan gränsöverskridande organiserad brottslighet.

6. En hållbar utveckling. Inget rör så i grunden människans trygghet som miljön; att luften är giftfri, vattnet rent och grödorna friska. De globala klimatförändringarna är vår tids allvarligaste miljöhot. Sverige ska fortsätta att vara pådrivande i klimatfrågan. Alla länder

måste ratificera Kyotoprotokollet. De svenska utsläppen av växthusgaser ska minska med minst fyra procent till år 2010. Havens ekosystem är i obalans. Därför vill vi ge havsmiljöfrågorna en central roll i miljöpolitiken. Kampen mot de farliga kemikalierna måste fortsätta. En aktiv miljöpolitik måste garantera ekologisk mångfald och naturupplevelser för alla. Samtidigt måste Sverige bli ännu bättre på att ta tillvara de möjligheter till innovation, teknisk utveckling och nya jobb som en miljödriven utveckling innebär. Vi vill stimulera investeringar i teknikskiften. Bilarna måste bli mindre miljöskadliga och den förnyelsebara energin byggas ut. Vi vill satsa på effektivare energianvändning. Den offentliga sektorn måste gå före.

Arbete och tillväxt

1. Ordning och reda i ekonomin. Sverige ska fortsätta att ha hög tillväxt, låg arbetslöshet och sunda statsfinanser. Därför ska de offentliga finanserna ha ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Utgiftstaken ska klaras. Skattesystemet måste vara robust och stimulera arbete och investeringar. Vi vill fortsätta att framförallt förbättra villkoren för löntagarna och de små företagen. Vi vill under mandatperioden ta sista steget i skattereformen riktad mot låg- och medelinkomsttagare. År 2004 ska den reguljära sysselsättningsgraden uppgå till 80 procent. Behovet av socialbidrag ska halveras mellan 1999 och 2004.

2. Ett mänskligare arbetsliv. Vare sig mänskligt eller ekonomiskt har vi råd med ett arbetsliv där människor slås ut eller drabbas av skador. Det måste också finnas en rimlig balans mellan arbete och fritid. För att nå dit krävs mer än politiska beslut. Det är bara tillsammans - anställda, arbetsgivare, fackliga organisationer, myndigheter, folkvalda - som vi kan lyckas att nå målet att senast till år 2008 halvera sjukskrivningarna. Istället för att försämra de sjukskrivnas villkor vill vi stimulera de arbetsgivare som får ner sjuktalen, satsa på förebyggande folkhälsoarbete, stärka företagshälsovården och förbättra rehabiliteringen. Fler läkare ska bedöma längre sjukskrivningar. Vi reformerar arbetsskadeförsäkringen så att den blir rättvis och jämställd. Vi vill öka tryggheten för de tillfälligt anställda, öka den anställdes eget inflytande över arbetstidens förläggning och införa ett individuellt kompetenssparande. Större möjlighet till vidareutbildning behövs, inte minst för de som har den kortaste utbildningen i vård och omsorg. Den offentliga sektorn måste bli en mönsterarbetsgivare.

3. Mer utbildning - ökad forskning. Vi vill öka anslagen till forskning och utbildning. Fler högskoleplatser behövs i hela landet. Hög kvalitet på all utbildning är målet. Vi vill stärka den kvalificerade yrkesutbildningen. Ytterligare någon eller några högskolor ska ges möjlighet att utvecklas till universitet och få bedriva forskarutbildning. Vi vill underlätta för studenter med barn. Vuxenutbildningen och ett system för individuell kompetensutveckling är viktiga inslag i ett livslångt lärande. Fortsatta satsningar på medicinsk och biovetenskaplig forskning behövs. Vi vill inrätta fler forskarskolor och ge unga forskare bättre möjligheter att verka.

4. Mångfalden berikar. Sverige är nästan nio miljoner kvinnor och män, unga och gamla - från hela världen. Mångfalden är en tillgång vi ska ta tillvara. Segregationen måste brytas - i arbetsliv, utbildning, boende - och diskriminering trängas tillbaka. Rätten till det svenska språket är självklarhet för alla. Språket är avgörande för att komma in i arbetslivet och stå stark i föräldrarollen. Ökade arbetsmarknadspolitiska insatser ska göras för invandrare. Resurser ska satsas på snabb värdering av invandrades kunskap och kompetens, på individanpassad arbetsförmedling och språkutbildning i arbete eller praktik. Satsningen på komplettering av utländska högskolebetyg ska fortsätta. En socialdemokratisk regering

kommer att se till att barn med utländsk bakgrund får bättre stöd för att nå kunskapsmålen i skolan. Unga flickor som lever under hot eller tvång måste få ett snabbt och kunnigt bemötande av skola, polis och socialtjänst och vid behov skyddat boende.

5. Ett företagsammare Sverige. Vi vill starta ett program för högteknologiskt nyföretagande och förbättra de statliga finansierings- och lånemöjligheterna. Vi vill fortsätta att förenkla reglerna för småföretagen, förbättra myndigheternas service och förändra de s.k. 3:12-reglerna. Vi vill stärka de branscher där Sverige ligger i framkant - inte minst inom IT-sektorn, bioteknik, läkemedelssektorn och fordonsindustrin. Vi vill att 2005 blir ett nationellt design-år. Vi vill etablera ett nationellt centrum för att främja utveckling, entreprenörskap och export inom miljöteknikområdet.

6. Tillväxt i hela landet. Sverige måste hållas samman - mellan människor och regioner. Bra välfärd i hela landet är en förutsättning för regional rättvisa. Vi tänker utveckla, inte avveckla skatteutjämningen. Vi vill utforma en regional utvecklingspolitik som tar tillvara det lokala och regionala engagemanget. Vi vill genomföra riktade satsningar på IT-användning och distansutbildning. Vi vill genomföra den största satsningen på infrastruktur i modern tid - i både storstäder och glesbygd.

Kultur - en kraftkälla för alla

Människan är nyfiken och kreativ. Hon prövar nya vägar, spränger gränser och vidgar perspektiven. För det krävs materiell trygghet och försörjning. Men det krävs också något mer.

Vi behöver kreativa pauser, tid för fantasi och verklighetsflykt i lagom dos. Vi behöver stunder då man får ta emot i stället för att ge. Vi behöver upplevelser som väcker nya tankar, idéer och nyfikenhet.

Kultur är inte bara skönt - kulturen är en viktig kraftkälla. Den ger identitet och lust och kraft att förändra. Den hjälper oss att förstå den tid vi lever i, omvärlden och oss själva. Kultur gör oss starkare - som individer och som samhälle.

På en och samma gång är kulturen en förankring i historien och ett känslspröt mot framtiden. Där kulturen blomstrar, där blomstrar också demokrati och öppenhet.

Vi vill stärka barnkulturen. Vi vill ge det nya och unga och mångkulturella Sverige väsentligt ökade möjligheter och resurser att skapa sin kulturpolitiska vision, sitt innehåll och sina former. Vi vill införa fri entré på de statliga museerna. Vi vill stärka folkrörelsen för kulturhistoria. Vi vill satsa på vårt gemensamma arv i form av kulturfastigheterna. Vi vill öka det internationella kulturutbytet. Vi vill öka insatserna för invandrarnas kultur. Vi vill satsa på svensk film och musik.

Vi vill se en djärv och nydanande svensk arkitektur, som tar med sig det bästa av det gamla in i det nya. Under den kommande mandatperioden vill vi lyfta fram arkitekturen, formen och designen till en gemensam angelägenhet för alla.

En socialdemokratisk regering är beredd att under mandatperioden tillföra kultursektorn ytterligare en kvarts miljard kronor.

Sverige i världen - världen i Sverige

Socialdemokratins värderingar är tidlösa och gränslösa. Skolbarnens vardag i Sverige eller rent vatten för barn på andra sidan jordklotet - det handlar om samma övertygelse: alla människors lika värde och rätt till ett värdigt liv.

Sverige är ett litet land, beroende av världen utanför. Det har skapat en öppenhet och nyfikenhet på det annorlunda och nya. Det är en viktig framgångsfaktor för vårt land.

Sverige är och ska vara militärt alliansfritt. Sveriges röst är stark och respekterad över hela världen. Vi är aktiva i FN, EU och andra internationella sammanhang. Nedrustning och mänskliga rättigheter, folkrätt och hållbar utveckling, en fri och rättvis handel - det är och ska vara hörnstenar i svensk utrikespolitik.

En ny tids hot mot människors och länders säkerhet kan bara mötas i samverkan. Sverige ska fortsatt verka för fred i Mellanöstern, för ett utvidgat EU och delta i kampen mot den internationella terrorismen. Vi vill att EU ska vara progressiv röst för mänskliga rättigheter, global rättvisa och frihandel.

Kampen mot fattigdomen i världen är vårt gemensamma ansvar. Under mandatperioden fattas beslut så att enprocentsmålet kan nås. Sverige ska reagera och agera närhelst människovärdet kränks eller solidariteten brister. Kvinnohandel ska stoppas. Främlingsfientlighet och rasism måste bekämpas.

Vi vill under nästa mandatperiod mobilisera hela Sverige - från näringslivet via kulturlivet till forskningssamhället - för att än mer förbättra bilden av Sverige utomlands. Vi vill stärka exportfrämjandet, särskilt för de små företagen. Vi vill bygga vidare på det framgångsrika Östersjösamarbetet och öka Sveriges närvaro i närområdet, framförallt i de kommande EU-länderna och i Ryssland.

Svensk flyktingpolitik ska vara human, solidarisk och rättssäker. Rättssäkerheten för asylsökande ska öka och handläggningstiderna i flyktingärenden kortas. Villkoren för ensamma flyktingbarn ska förbättras. Vi vill också utveckla en gemensam flyktingpolitik inom EU som präglas av humanitet, öppenhet och ansvar.

Din röst gör skillnad

Sverige är världens mest jämställda land, och ändå långt ifrån jämställt. Ett nästan jämställt Sverige duger inte. Vi är inställda på hård kamp mot ojämlika löneskillnader, mot kvinnovåld och mot diskriminerande strukturer i samhället.

Vår vision är ett Sverige i samarbete, solidaritet och sammanhållning. Sverige blir både starkare och tryggare om alla är med och ingen slås ut.

Detta är socialdemokratins värderingar som vi vill omsätta i praktisk politik under de kommande åren.

Tusentals beslut kommer att fattas av folkvalda över hela landet. De kommer att påverka vardagen för alla som lever och bor i Sverige. En rättvis politik formas bäst när många är med

och bestämmer. Det behövs fler folkvalda - inte färre. Det behövs mer demokrati - inte mindre.

Nu är valet ditt. Din röst gör skillnad. Rösta den 15 september.

* * *